

תשעה תלמידים ונאלם אחד/ רעות סבג

הפעמון צלצל. הגיע הזמן להיכנס לכיתה. המוני נערים ונערות מסתובבים סביבי. הלחץ, החששות וההתרגשות עצומים. עם קלסר ביד ולב קופץ מהתרגשות עליתי במדרגות לכיתה. עשרה בנים בני 15 נעצו בי את עיניהם. הצגתי את עצמי במשפט קצר. שקט. כולם הסתכלו זה בזה, ואז מסביבי שמעתי צחוק מתגלגל, "מה הביאו לנו מורה בת 18?!?" הם כולם צחקו יחד. חייכתי חיוך נבוך, חיכיתי מספר שניות הצגתי את עצמי שוב, הפעם הרחבתי מעט והם האזינו. אחר כך היה תורם לשאול אותי שאלות. עניתי כמיטב יכולתי. צלצול. הפסקה. כולם יצאו תוך שניות מהכיתה.

הימים חלפו. חלק מהשיעורים היו מאבק; לעתים מאבק על כוח, בשיעורים אחרים מאבק על שליטה, על הכנת שיעורי בית ומטלות, מאבק על שקט או על הקשבה.

בשיעורים חסר תלמיד בכיתה; כשדיברתי עליו עם גליה, מחנכת הכיתה, תשובתה הייתה נחרצת "הוא תלמיד בעייתי שצריך טיפול פסיכיאטרי והמטרה להוציא אותו מבית הספר". השיחה עם המחנכת הותירה בי רושם עמוק וחשבתי לעצמי, איך אני, כמורה מחליפה יכולה לגרום לתלמיד לעזוב את בית הספר, במיוחד שלא ראיתי אותו בשיעורים או בשטח בית הספר?!? וגרוע מזה, איזה תלמידים קיבלתי ללמד אם אני צריכה ל"עזור" להם להחליט לעזוב את בית הספר?!? מה תפקידי כמורה?!?

והנה, יום אחד, איציק (שלא כהרגלו) הגיע לכיתה. חבריו קפצו עליו ושמו לבואו. נער ממוצע קומה, רזה, מבט אטום בעיניו, התיישב במקומו. לא דיבר, לא השתתף, בקושי הרים את ראשו מהשולחן, אבל הפריע מאוד. הפריע בדרכים שונות תוך שתיקה תמידית. שתיקתו צרמה לי מאוד.

אין ספק שאיציק הוא אהוב הכיתה. עלי באותם ימים הוא היה אהוב קצת פחות. ניסיונותי השונים לדובב אותו לא צלחו בשום צורה. "תעזבי אותי כבר" או "לא רוצה לדבר" היו משפטי השיא שאליהם הצלחתי להגיע.

כך הכרתי.

חידה.

גם חבריו סירבו לשתף עמי פעולה. קשר של שתיקה. עשרה בנים, תשעה תלמידים ונאלם.

בהמשך, שוחחתי עליו עם רותי היועצת. רותי הסבירה "שבעוד שבועיים הוא עולה לוועדה החינוכית לעבור למסגרת אחרת". "מסגרת אחרת?!?" "אבל מדוע?!?" "הוא לא מתאים, הוא לא יודע להשתלב פה, אין לו כאן מקום!" ענתה. ואני, שניסיתי למחות ולהבין פשוט קמתי בשקט, הודיתי לה על זמנה ויצאתי למסדרון הכחול העמוס בתמונות של אישים חשובים בבית הספר.

בדרכי הביתה, שחזרתי בראשי את השיחה, ניסיתי לחבר מילה למשפט, ואת כל הדברים שידעתי לכדי פאזל אחד גדול ושלם שיעזור לי להבין מדוע איציק נשלח למסגרת אחרת. נאלצתי להודות בפני עצמי שאין לי מושג. אבל עמוק עמוק בתוך תוכי ידעתי שאין זה נכון. הוא לא צריך לעזוב.

התנהגותו- הייתה לי חידה. החלטתי שצעד ראשון כדי להבין את הבעיה הוא ללכת למקורה. לכל ילד יש בית. הבית הוא לרוב המקור. הוריו קיבלו אותי בחום ובאהבה, בית נורמטיבי לחלוטין ציינתי לעצמי. שיתפתי את הוריו בהתנהגותו ובתפקודו בכיתה, הם שיתפו אותי בחוסר ההצלחות במשך לימודיו ותסכוליו מהמערכת. כל כך הרבה שאלות רציתי לשאול באותה העת, אבל רק הנהנתי בראשי, הייתי מוכנה לשמוע כל מה שיחפצו לספר.

איציק לא יצא מחדרו במהלך כל ביקורי. וכשיצא, לא הביט בי, לא דיבר. למרות ראשו השפוף ומבטו שהיה נעוץ ברצפה ידעתי שהוא מקשיב לדברי ובוחר שלא להגיב. למחרת נכנסתי לחדרה של רותי היועצת וסיפרתי לה על ביקור הבית. רותי הקשיבה בעיון. לא דיברה רק הנהנה. לקראת סופה של השיחה אזרתי אומץ ואמרתי לה שהפתרון הוא לעזור לאיציק להשתלב במסגרת הנוכחית. רותי הנהנה. הנהנה ושתקה.

הבנתי שאני צריכה להתקרב לאיציק, לנסות ולדובב אותו. האסטרטגיה הייתה שיחות אישיות עם תלמידי הכיתה. קיוויתי שמזה הוא לא יוכל לחמוק. השיחות הגיעו, גם איציק הגיע. אני דיברתי הוא הקשיב. כשסיימתי את דבריי, הוא קם מכיסאו, פתח את הדלת ויצא.

בימים שחלפו, איציק המשיך כהרגלו להפריע בשיעורים, לא למד ובעיקר הגיב בהתפרצויות זעם. לא כעסתי על איציק, לא הענשתי ולא הטחתי בו אשמות. תמיד שיקפתי לו את התנהגותו וחזרתי על המשפט "אתה מסוגל! אם רק תרצה!" ושוב דממה, אין קול ואין עונה. כבר ידעתי יותר חלקים בפאזל. לרוב היה מושעה, לפעמים עם סיבה ובפעמים אחרות איש כבר אינו יודע. ומי שיודע אינו מדבר אתי. רק שותק.

באחד מימות השבוע, נאור, תלמיד הכיתה עבר ניתוח. שמעתי את איציק מחפש בין התלמידים מי מוכן לבוא אתו לבקר בבית החולים. אף אחד לא רצה. הצעתי בחשש שאם זה בסדר והוא מעוניין, אשמח לבוא אתו לבקר את נאור בבית החולים. ושוב שתיקה. ושוב עיניים נעוצות באדמה. משכתי בכתפיי והסתובבתי ללכת. "כן" שמעתי אותו אומר. כן חלוש ובודד, ראשו עדיין נעוץ באדמה, רגליו בועטות בעפר. הסתובבתי, ואמרתי: "נהדר, אז מחר אחרי הלימודים, נסע יחדיו לבית החולים". עכשיו תורי היה לשתוק. הסתובבתי. חייכתי לעצמי. הלכתי.

הלכנו יחדיו לבקר את נאור ותוך כדי ההליכה ניסיתי לדבר עמו, הוא לא ענה. ואז לפתע אמר "אפשר שתפסיקי לדבר עם ההורים שלי ולהגיד להם איך אני מתנהג? ושוב דממה. הפעם אני שתקתי. לא היו לי מילים. ניסיתי להבין למה? ומדוע? , להסביר שאין לי אפשרות אחרת משום שהוא אינו מדבר, אך שוב הוא ירה צרור מילים "רק בעיות בבית את גורמת לי".

הגענו לשער בית החולים.

יצאתי מוקדם מנאור, איציק נשאר שם. בדרך חזרה, שוחחתי עם אמו של איציק שסיפרה שבכל יום הם רבים וצועקים אחד על השנייה בעקבות התנהגותו בבית הספר. עוד הוסיפה שהוא רוצה להירשם לשיעורי קרב מגע ובעקבות התנהגותו הם לא מסכימים, וזאת לצד העלות הכספית הכרוכה בכך. הקשבתי לדבריה ובסוף השיחה הצעתי ניסוי משותף; לא לריב ולא לצעוק עליו יותר, פשוט לוותר לו. תחילה היא התנגדה ולבסוף הסכימה ואמרה "נו, להפסיד כבר אין לי מה, אז שיהיה, ננסה".

בחודש האחרון שלי בכיתה, חל שינוי, איציק הפך להיות נוכח קבוע. הוא החל מדבר בכיתה, פותר תרגילים ומשתתף במהלך השיעור. עדיין צעק עם כולם והציק לא פעם. גילתי תלמיד עם יכולות גבוהות, לעתים גם מוטיבציה. הוא החל ללכת באופן קבוע לשיעורי קרב מגע, דימויו גדל לצד ביטחונו. הוא הפך להיות חלק משמעותי עבור חבריו לכיתה, התחיל ללמוד ולהשתתף בשיעורים באופן פעיל, לי רק נשאר לחזק אותו על התנהגותו.

יום אחד, באמצע השיעור איציק החל לצעוק, "איך את עוזבת אותנו", "איך את עוזבת אותי". הופתעתי! אין הרבה משפטים שבהם איציק פנה אלי ישירות וסוף סוף הוא פונה ומדבר אתי. שתקתי. בסוף השיעור בקשתי מאיציק להישאר אתי. שוחחתי אתו ופעם ראשונה מזה מספר חודשים הוא גם ענה לי. "גם ככה ישעו אותי כל יום, כבר עדיף שלא אגיע יותר". ניסיתי לעודד אותו ולהסביר לו שהוא עבר תהליך, השתפר, עשה שינוי שרק הוא אחראי עליו, עכשיו הדברים תלויים בו ולא במורה שתחזור, אך איציק לא היה מוכן לשמוע.

בשבוע האחרון לעבודתי, איציק לא הגיע לבית הספר, ניסיתי להתקשר אך הוא לא ענה לי, אמו אמרה כי אינו רוצה לבוא. ביומי האחרון - הגיע לבית הספר. במשך כל היום איציק לא הוציא מילה, בשיחת הסיכום שלי אתו הוריד את הראש ולא דיבר. הוא קם על רגליו ללכת, הסתובב חזרה אלי ואמר "קניתי לך מתנה, אך לא הבאתי לך אותה, לא מגיע לך! כי גם את נוטשת אותי, את לא רוצה להישאר אתי". ניסיתי להסביר לו שהדברים אינם תלויים בי, אך המילים לא יצאו והוא יצא מהכיתה. באותו הרגע למדתי את השיעור החשוב הראשון שלי כמורה, סופה של תקופה לעתים חשובה יותר מתחילתה.

הפעמון צלצל. הגיע הזמן להיכנס.

בית ספר חדש. כיתה חדשה.

ואיציק אחד?!

"... מה שניתן אי פעם"

לא יילקח לעולם" (נתן זך)